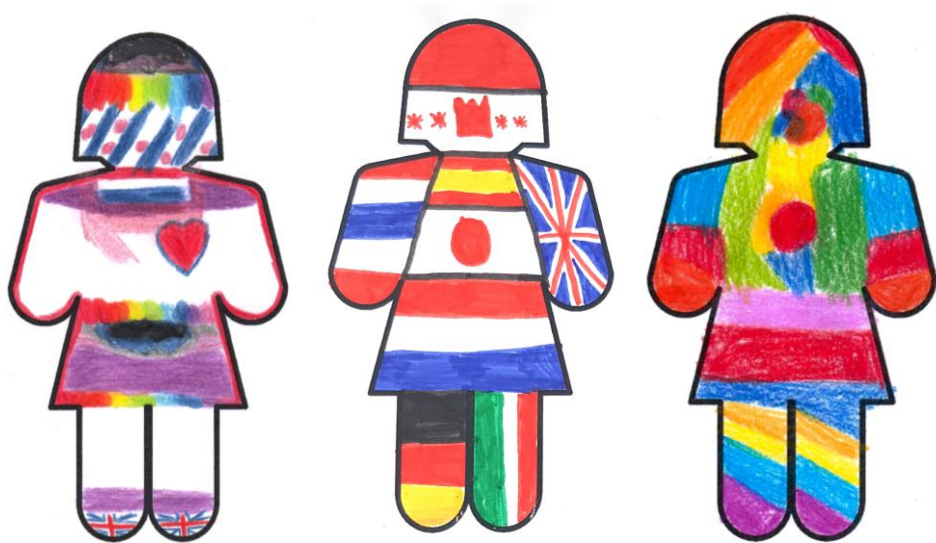

Meertaligheid en inclusie in het basisonderwijs

Joana Duarte

*

09 maart 2026

*

LOWAN REGIODAGEN

*

Universiteit Groningen

*

j.duarte@rug.nl

Stellingen

Opstaan = (helemaal)
mee eens

Blijven zitten =
(helemaal) oneens

Squat = een beetje
mee eens of onzeker

Stelling 1

Opstaan = (helemaal)
mee eens

Blijven zitten =
(helemaal) oneens

Squat = een beetje
mee eens of onzeker

Meertalige leerlingen zijn een kleine minderheid in het Nederlandse basisonderwijs en de nadruk moet daarom op de bevordering van de Nederlandse taal liggen

Meertaligheid in het Nederlandse onderwijs

- 49% van de kinderen in het basisonderwijs
- 42% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs
- Meertaligheid is geen uitzondering:

*Het is een **realiteit** in en een **doelstelling** van het onderwijs*

Duarte et al., 2022

Wat is meertaligheid?

‘Meertaligheid houdt in dat een persoon in het dagelijks leven meer dan één taal gebruikt. Hierbij gaat het **vooral om gebruik**: alleen maar een taal kennen leidt niet per se tot meertaligheid.

Het is ook niet zo dat iemand een taal perfect hoeft te kunnen. Wel moet je, om een taal te kunnen gebruiken, haar **redelijk kennen**’ (Muysken, 2014).

Talen:

- Thuistaal/thuistalen (kan ook om een streektaal gaan, b.v. Fries)
- Tweede taal (T₂)
- Of derde taal (T₃)
- Vreemde talen op school (b.v. Engels, Frans, Duits, Spaans)

DE 'meertalige leerling' bestaat

2e/3e generatie
leerlingen met een
migratieachtergrond

Nieuwkomers
(b.v. uit Oekraïne)

DIVERSITEIT:
taal, leeftijd, geloof,
onderwijsniveau opleiding
ouders,
geletterdheidsservaringen, etc.

Leerlingen die een
minderheids- of
streektaal (Fries,
Drents)

Expat-
gezinnen

(Smits & van Koeven, 2020)

Stelling 2

Opstaan = (helemaal)
mee eens

Blijven zitten =
(helemaal) oneens

Squat = een beetje
mee eens of onzeker

Als leerlingen meerdere talen in het onderwijs mogen gebruiken leren ze geen van de talen op een geschikt niveau

Hoe kinderen talen leren

Hoe worden talen op school onderwezen?

How did you learn languages at school?

Hoe leren meertalige kinderen talen?

How did you learn new languages?

Onze meertaligheid oefenen met spreken

Hoe zeggen wij in het
portugees?

- Wolf
- Oma
- Help!
- Huis

Capuchinho Vermelho vs. Roodkapje

Mas avó! Que grandes dentes tens", disse o Capuchinho Vermelho, com a voz a tremer ligeiramente. "Para te comer melhor, minha querida", rugiu o lobo, que saltou da cama e começou a perseguir a menina.

Quase demasiado tarde, o Capuchinho Vermelho apercebeu-se de que a pessoa que estava na cama não era a sua avó, mas sim um lobo esfomeado. Correu para o outro lado do quarto e atravessou a porta, gritando "Socorro! Lobo!" o mais alto que podia. Um caçador que passava por perto ouviu o seu grito e correu para a cabana o mais depressa que pôde.

Quando o lobo viu o caçador, fugiu assustado, com o rabo entre as pernas. Depois de o lobo ter fugido, o Capuchinho Vermelho e o caçador entraram em casa e encontraram a avó inconsciente no armário.

Um pouco mais tarde, quando a avó acordou, sentaram-se os três a conversar enquanto saboreavam a comida que a mãe do Capuchinho Vermelho tinha mandado.

Maar oma! Wat heb jij grote tanden," zei Roodkapje met een licht trillende stem. "Des te beter om je op te eten, mijn liefste," brulde de wolf en hij sprong uit het bed en begon het kleine meisje te achtervolgen.

Bijna te laat beseftte Roodkapje dat de persoon in het bed niet haar grootmoeder was, maar een hongerige wolf. Ze rende door de kamer en door de deur, terwijl ze zo hard als ze kon schreeuwde: "Help! Wolf!" Een jager die in de buurt was, hoorde haar geschreeuw en rende zo snel als hij kon naar het huisje toe.

Toen de wolf de jager zag, rende hij bang weg, met zijn staart tussen zijn poten. Nadat de wolf was weggerend, gingen Roodkapje en de jager het huis binnen en vonden daar oma bewusteloos in de kast. Een tijdje later, toen oma wakker werd, gingen ze met z'n drieën zitten praten onder het genot van het eten dat Roodkapjes moeder aan Roodkapje had meegegeven.

Onze meertaligheid oefenen met sprookjes

Där låg hon och var så vacker att han inte kunde ta blicken ifrån henne. Han böjde sig ner och gav henne en kyss.

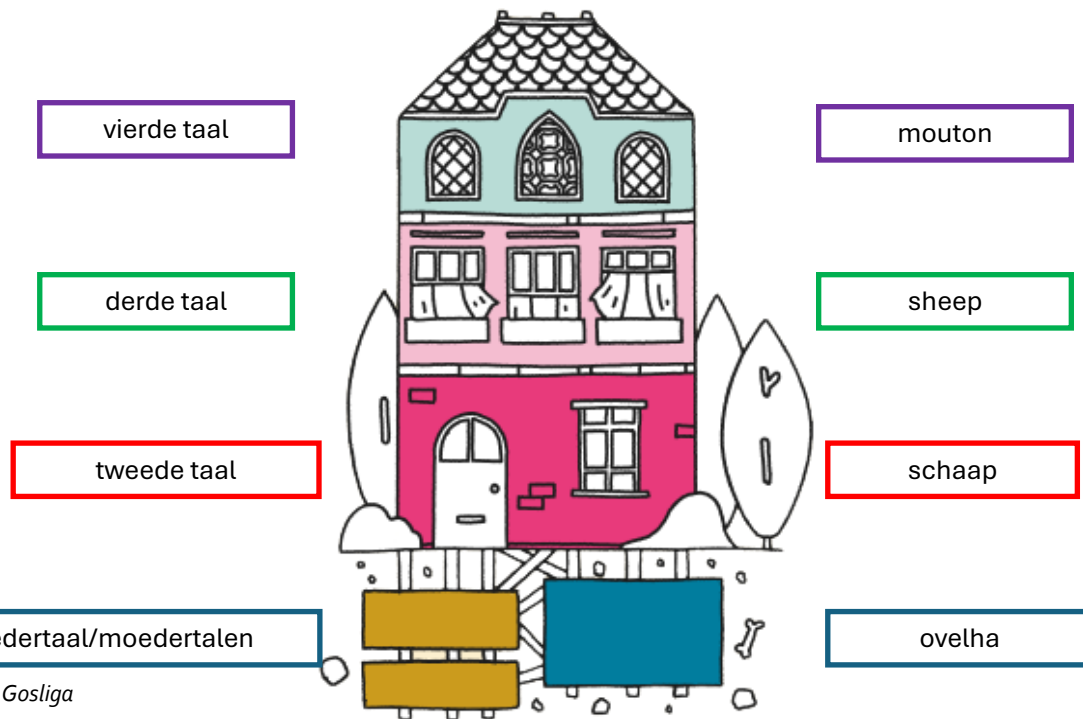
Så snart hans mun hade rört vid Törnrosa, slog hon upp ögonen, vaknade och såg vänligt på honom.

Så gick de ut tillsammans, och kungen, drottningen och hela hovet vaknade, och alla såg på varandra med stora ögon.

Hoe werkt meertaligheid?

Het taalleerhuis

Illustratie: Jelle van Gosliga

Talenwolkenkrabber

Waarom meer waardering voor de thuistalen van leerlingen?

Basis voor
taalleren

Cognitief
instrument

Identiteit &
welbevinden

Sociaal-emotionele
ontwikkeling

Stelling 3

Opstaan = (helemaal)
mee eens

Blijven zitten =
(helemaal) oneens

Squat = een beetje
mee eens of onzeker

Bij ons op school is er een impliciete regel: "Op school wordt Nederlands gesproken."

Verbieden

We gaan talige diversiteit tegen:

- We hanteren de boodschap 'enkel Nederlands'

Tolereren

We tolereren de talige diversiteit:

- We geven geen expliciete opmerkingen om het gebruik van andere talen dat het Nederland te verbieden.

Waarderen

We waarderen de talige diversiteit en maken ze zichtbaar:

- We zetten talige diversiteit in als middel om het welbevinden van leerlingen te ondersteunen.

Inzetten

We benutten en stimuleren de talige diversiteit als hefboom tot leren van en in het Nederlands:

- We zetten meerdere talen in tijdens het uitvoeren van opdrachten, het uitvoeren van groepswork, om elkaar te ondersteunen.

Onderzoek naar schoolsucces van nieuwkomers

- Onderzoek naar **voorspellers** van schoolsucces bij laaggeletterde nieuwkomers:
 - **mondelijke taalvaardigheid** is niet alleen het Nederlands **maar ook de thuistaal** is een significante voorspeller van schoolsucces;
 - **positieve houding** ten aanzien van de thuistaal (waar mogelijk inzetten ter ondersteuning van het leren van het Nederlands).
- De **taalontwikkeling** is in beide talen afhankelijk van:
 - de mondelinge interactievaardigheden van volwassenen;
 - rijke en frequente interactie in betekenisvolle contexten;
 - rijke teksten en van een veilig klimaat.

(Smits & van Koeven, 2020)

Macroniveau (schoolniveau)

- 👉 Taalvriendelijke leeromgeving creëren
- 👉 Talenrepertoire van leerlingen in kaart brengen
- 👉 Visieontwikkeling (b.v. inclusief onderwijs, talige en cultureel sensitieve benaderingen, wereldburgerschap, intercultureel onderwijs...)
- 👉 Professionalisering van team
- 👉 Samenwerking (met ouders, buitenschoolse partners)
- 👉 Ontwikkeling van schoolbrede tools

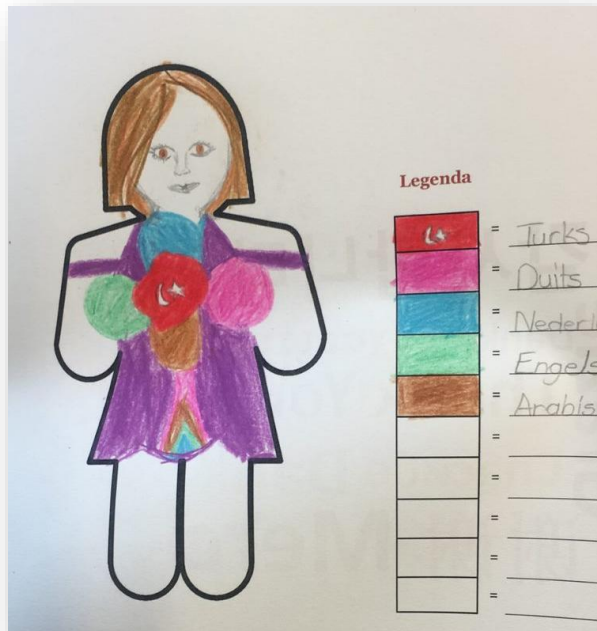
Taalrijke en -vriendelijke leeromgeving creëren

Eigen foto's met toestemming van scholen

Talenrepertoires van leerlingen in kaart brengen

Talenportretten

Foto's @ 3M-project

Ontwikkeling van schoolbrede tools (taalafspraken)

TAALBELEID IN DE KLAS

ONZE MISSIE: VISIE:
WE WILLEN ONZE
LEERLINGEN DE KANS BIEDEN
OM ZICH ZODANIG TE
ONTWIKKELEN DAT ZE ZICH
BIJ WAAR VOELEN OM ZICH
TE KUNNEN UITEN IN ALLE
LANDTALEN

NEDERLANDS
Tijdens instructies spreekt de docent Nederlands.
Leerlingen geven presentaties in het Nederlands.
De toetsen zijn in het Nederlands; voor leerjaar 1 en 2 worden moeilijke woorden in de toets verhelderd of vertaald.
Leerlingen antwoorden **ook** altijd in het Nederlands op toetsen.
Tijdens praktijklessen van TKL blijft de voertaal Nederlands tussen docent en leerling.

**PBS: WE STIMULEREN EN
HELPEN ELKAAR OP EEN
POSITIEVE MANIER OM
VRAGEN TE STELLEN EN
TE BEANTWOORDEN IN
HET NEDERLANDS**

MEERTALIG
Wanneer leerlingen opdrachten en/of uitvoeringen doen tijdens expressievakken en praktijklessen.
Tijdens de taallessen is zo veel mogelijk de doeltaal de voertaal.
Taal durven doen

VOOR TTO
Instructies van de docent in het Engels.
Leerlingen spreken onderling zoveel mogelijk Engels; doeltaal is voertaal.

HOE REALISEREN WE DIT?
Doeltaal is voertaal.
Bewust en doelgerichte inzet van steuntalen en translanguage tijdens de instructies van de docent.
CLIL, didactiek met activerende werkvormen
Simulans van het gebruik van woordenboeken

MEERTALIGHEID, OUR POSITIVE WAY TO CONNECT

TAALBELEID OP SCHOOL

ONZE MISSIE: VISIE:
WE WILLEN ONZE
LEERLINGEN DE KANS BIEDEN
OM ZICH ZODANIG TE
ONTWIKKELEN DAT ZE ZICH
BIJ WAAR VOELEN OM ZICH
TE KUNNEN UITEN IN ALLE
LANDTALEN

OUDERCOMMUNICATIE
Ouderavonden: ons streven is meertalig, waarbij ouders een keuze hebben.
Contact met ouders: We stemmen het oudercontact zo mogelijk altijd af op de keuze van ouder.
SOCIAL MEDIA
Op social media communiceren we meertalig.
VIERINGEN
Onze vieringen zijn meertalig.

**BIJ HET GEBRUIK VAN
TAAL IN DE SCHOOL
MOET HET
UITGAANSPUNT ALTIJD
ZIJN DAT TAAL
VERBINDT**

VOOR DE LEERLINGEN
Contact op het schoolplein: taal naar keuze
In rapporten mag naast het Nederlands ook een andere taal worden gebruikt.
Sociaal emotionele situaties: taal naar keuze
Uitstapjes: taal naar keuze

IN ONZE KANTOREN
We nemen in eerste instantie de telefoon aan in het Nederlands en schakelen dan over op de taal die door de beller gewenst is.
Om leerlingen te laten oefenen met het Nederlands, spreken we met hen Nederlands in de kantoren.

ADMINISTRATIEF
Schooldocumenten worden in het Nederlands geschreven.
SOM Today: volledig in het Nederlands

DOCENTEN
Vergaderingen en overleggen gebeuren in de taal die alle deelnemers begrijpen en kunnen spreken, zodat iedereen goed kan participeren.
Nascholing: streven is Nederlands, zo niet dan wordt de taalkeuze vooraf gecommuniceerd.

MEERTALIGHEID, OUR POSITIVE WAY TO CONNECT

© VPCO, Dr. Albert Schweitzer, Curaçao (Masha danki, Linda & Jessica)

Stelling 4

Opstaan = (helemaal)
mee eens

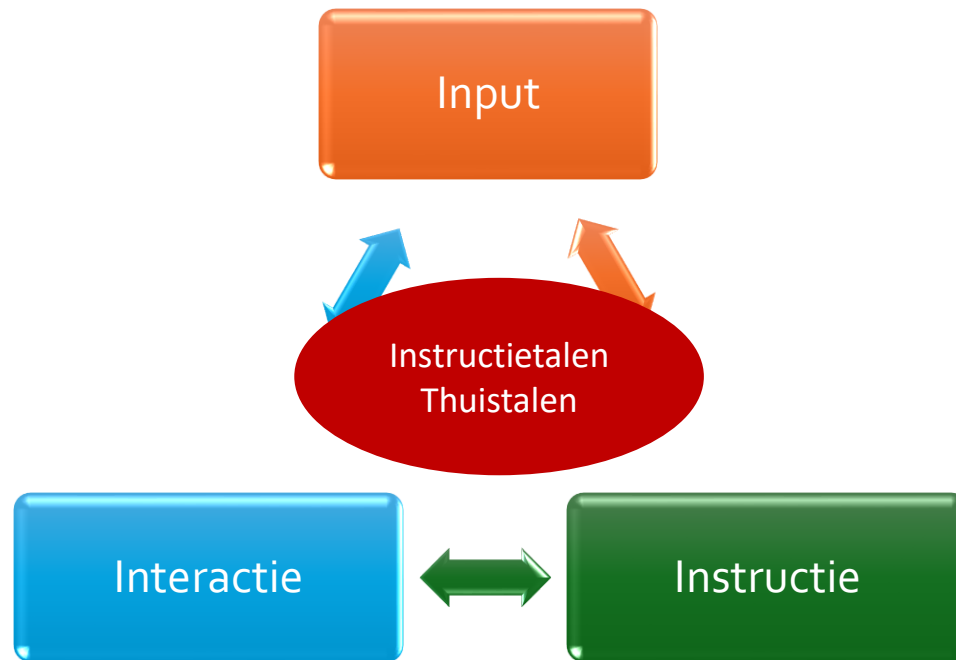
Blijven zitten =
(helemaal) oneens

Squat = een beetje
mee eens of onzeker

Onze leerkrachten hebben genoeg handvatten om
meertaligheid actief in de lessen in te zetten

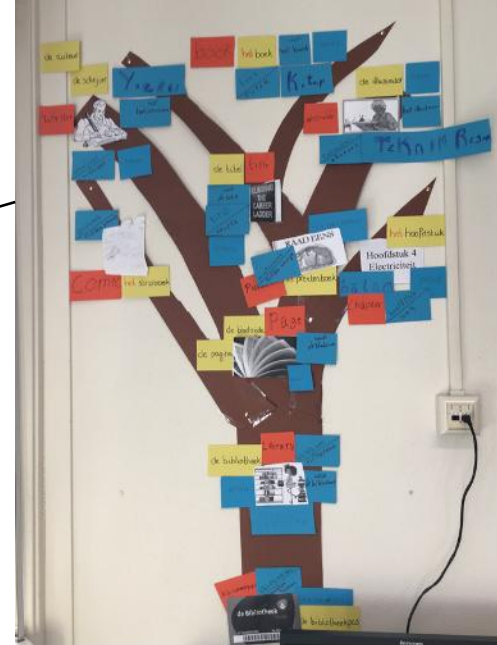
Taalbadprincipe aanvullen

(Snow, 2014, zie ook [NRO site](#))

Meertalig materiaal inzetten

Gebruik een
meertalige woordboom

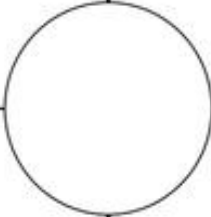

@ 3M-project

Meertalig materiaal inzetten

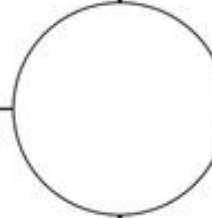
Name: _____ Date: _____

Vocabulary Four Square

Definition:	Use the word in a sentence:
	
Synonym:	In my own words:
Antonym:	

nombre: _____ fecha: _____

Cuatro cuadros de vocabulario

Escribe la definición:	Usa la palabra en una oración:
	
Escribe un sinónimo:	En mis propias palabras:
Escribe un antónimo:	

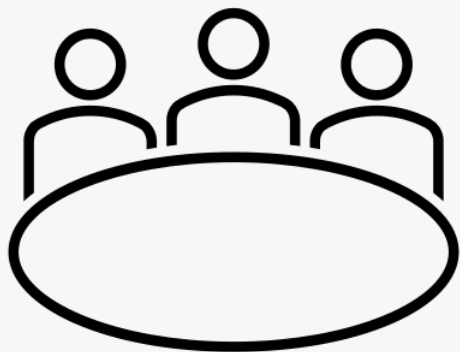
@García et la., 2022

Meertalig materiaal inzetten

Definition	Characteristics
Un changement dans la taille, la forme, ou de l'état de la matière où la composition de la substance ne change pas. A change in size, shape, or state of matter where the composition of the substance does not change.	Il ne crée pas un nouveau matériau. It doesn't create a new material. Le même matériau est là avant et après le changement The same material is there before and after the change
Physical Change	
Examples	Non-Examples
- La glace qui a fondu Ice that has melted - La dissolution du sel Dissolving salt	- La combustion du bois Burning wood - Réagissant le bicarbonate de soude avec du vinaigre (il produit du dioxyde de carbone) Reacting baking soda with vinegar (it produces carbon dioxide)

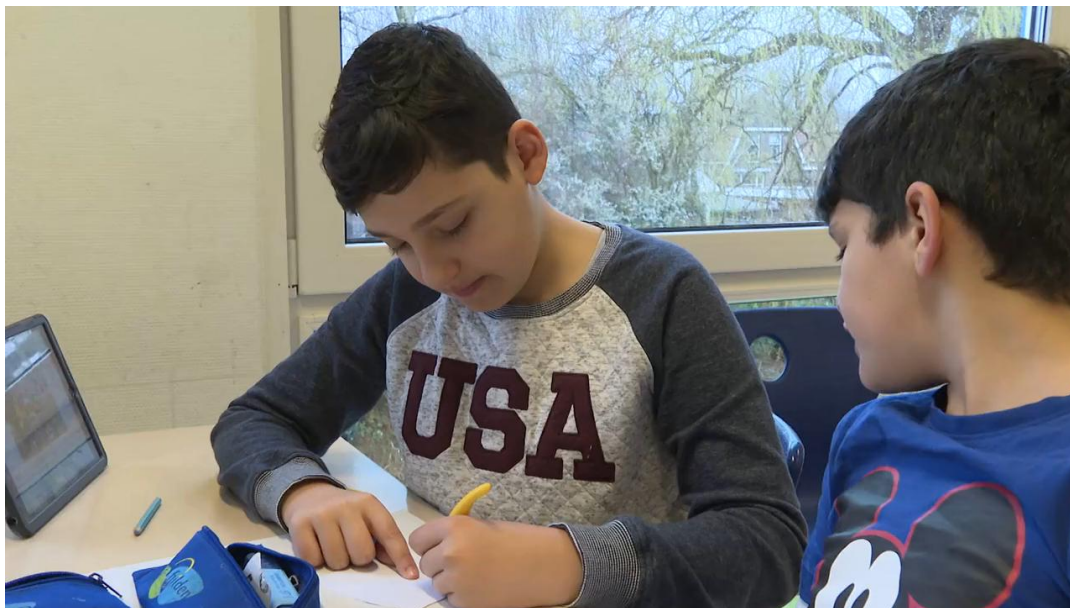
Definition	Characteristics
Mammals are a type of animal.	They have hair. The babies drink milk from the mom.
Mammals Mamíferos	
Examples	Non-Examples
    	

Meertalig samenwerken

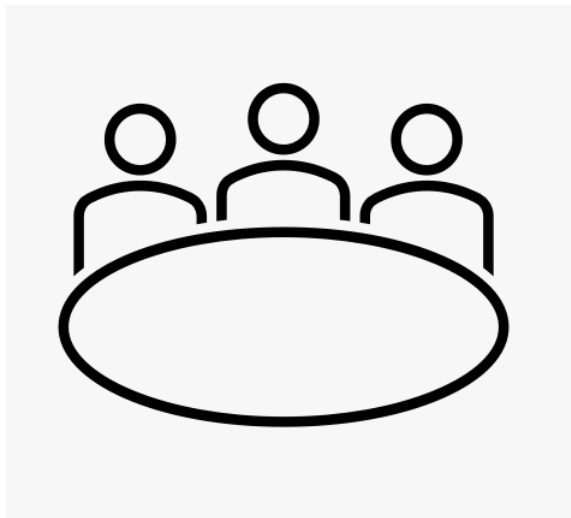

- **Strategisch inzetten van de thuishalen – naast alle instructietaal – tijdens het samenwerken om:**
 - a) **het leerproces van leerlingen te ondersteunen;**
 - b) **hun identiteiten te versterken**

Meertalig samenwerken

Meertalig samenwerken

- ✓ *Thuis taal-buddies* zoeken en vormen
- ✓ Samen lezen en opdrachten parafraseren
- ✓ Brainstormen in de thuistaal en samenvatten in instructietaal
- ✓ *Mindmaps* in de thuistaal
- ✓ Sleutelwoorden in de thuishalen verzamelen en aan instructietaal koppelen
- ✓ A4 met kernbegrippen naar huis sturen met de instructie om de begrippen in de thuistaal op te bezoeken
- ✓

Take-home message?

Wat vind jij belangrijk bij het opnemen van nieuwkomers in jouw reguliere school?
Wat neem je uit deze lezing mee naar je eigen praktijk?
Wat zou je morgen al op jouw school kunnen uitproberen?

